

RAPPORT

Tidplan för kompetenssatsning om digitaliseringens möjligheter i plan- och byggprocessen

Innehållsförteckning

SAMMANFATTNING.....	3
1 INLEDNING OCH BAKGRUND	3
1.1 INLEDNING.....	3
1.2 BAKGRUND.....	4
1.3 PÅGÅENDE UPPDRAG.....	4
2 LANTMÄTERIETS PRIORITERINGAR OCH STÄLLNINGSTAGANDEN FÖR GENOMFÖRANDE AV UPPDRAGEN	6
3 TIDPLAN FÖR KOMPETENSATSNINGEN OM DIGITALISERINGENS MÖJLIGHETER I PLAN-OCH BYGGPROCESSEN	7
3.1 TIDPLAN MED UTGÅNGSPUNKT I DEL 1 I REGERINGENS KOMPETENSATSNING	7
3.2 TIDPLAN MED UTGÅNGSPUNKT I DEL TVÅ OCH TRE I REGERINGENS KOMPETENSATSNING.....	9
4 GENOMFÖRANDE AV TIDPLANEN	10

Sammanfattning

För att öka den digitala mognaden och kunskapen om digitalisering och dess möjligheter inom samhällsbyggnadsprocessen, kommer Lantmäteriet på regeringens uppdrag att hålla ett antal kostnadsfria utbildningar för såväl politiker och chefer som handläggare och jurister med start hösten 2018 och löpande fram till december 2020.

Inom ramen för regeringens kompetenssatsning kommer Lantmäteriet under perioden 2018–2019, även ha genomfört ett Proof of Concept (PoC) för ett nationellt standardiserat tillgängliggörande av digital information från grundkarta och detaljplan. Från 2020 kommer handledningar och tjänster avseende Geotekniska undersökningar och Miljökonsekvensbeskrivningar vara framtagna. År 2021 kommer föreskrifter att finnas för informationen i grundkarta respektive detaljplan, samt en nationell teknisk lösning och gällande avtal för nationellt tillgängliggörande av dessa via en nationell geodataplattform. Detta förutsatt att Lantmäteriet får ett bemyndigande för föreskrifträtten, att Lantmäteriet får ett uppdrag och nödvändig finansiering för att bygga en plandatabas och den nationella geodataplattformen.

Samtliga aktiviteter kräver bred sammanhållen samverkan, vilket främst säkerställs genom arbetet i Geodatarådet och samarbetet med Geodatarådets handlingsplan. Arbetet med miljökonsekvensbeskrivningar (MKB) kommer ske i samverkan med Naturvårdsverkets miljöinformationsråd.

Synpunkter på denna rapport har inhämtats från Sveriges kommuner och Landsting (SKL), samt från länsstyrelserna, Statens geologiska undersökning (SGU), Naturvårdsverket, samt Stockholm, Göteborg samt Malmö stad. Hänsyn har tagits till Boverkets uppdrag för enhetlig digital tillämpning av Plan och Bygglagen (N2017/07543/PBB).

1 Inledning och bakgrund

1.1 Inledning

Frågan om digitalisering är högst påtaglig i flera länder och i det svenska samhället i stort. Det finns ett antal drivkrafter för att påskynda digitaliseringen. En sådan drivkraft är effektivisering, en annan är ökad möjlighet till bättre faktabaserade beslut och bättre utsikter att uppnå målen i Agenda 2030 med hjälp av stora mängder data som kan analyseras. En tredje drivkraft är att själva informationen och datat ses som det nya guldgruvan som ska ge fortsatt tillväxt. Som motvikt till de förväntade positiva effekterna av utvecklingen finns farhågor om effekterna på informationssäkerheten till följd av ökad tillgång till information.

Det är i denna kontext som Lantmäteriet tillsammans med många samverkanspartner verkar för en digital samhällsbyggnadsprocess.

1.2 Bakgrund

Under 2016 fick Lantmäteriet i uppdrag att i nära samarbete med Boverket, SKL och länsstyrelserna, verka för en smartare samhällsbyggnadsprocess.¹ Syftet med uppdraget var att verka för att kommuner, byggherrar, företag och andra intressenter får tillgång till en samordnad digital samhällsbyggnadsprocess. Den övergripande målsättningen var att göra det snabbare, enklare och billigare att planera för nya bostäder.

I sin slutrapport² från uppdraget konstaterade Lantmäteriet att den digitala mognaden i processen generellt är låg men att det finns många enskilda goda exempel som kan skalas upp till nationell nivå, för att skynda på utvecklingen. Men för att uppnå en hög digital mognad i processen samt en effektiv nationell informationsförsörjning krävs fortsatt utveckling av styrmedel och regelverk.

1.3 Pågående uppdrag

Nedan följer de uppdrag som omfattas av den tidplan som ska redovisas inom ramen för detta uppdrag:

Kompetenssatsning inom digitaliseringens möjligheter i plan- och byggprocessen

Regeringen gav under 2017 i uppdrag åt Lantmäteriet att driva en kompetenssatsning om digitaliseringens möjligheter i plan- och byggprocessen (N2017/07544/PBB). Uppdraget innebär att Lantmäteriet ska skapa en stadigvarande plattform för utbyte av erfarenheter, kunskap, och information kopplat till samhällsbyggnadsprocessens olika delmoment. Målsättningen är att digitaliseringens möjligheter ska bli mer kända genom konkreta, implementerade exempel samt genom att påvisa hur samhällsbyggnadsprocessen kan digitaliseras i högre grad utan att utgöra risker för den nationella informationssäkerheten.

Lantmäteriet ska även genomföra utbildningsinsatser riktade mot relevanta tjänstemän och nämnder på kommuner och myndigheter inom samhällsbyggnadsprocessen. Målsättningen är att ansvariga personer i samhällsbyggnadsprocessen får kunskap om varför en ökad digitalisering i samhällsbyggnadsprocessen är nödvändig och om målet med det pågående förändringsarbete som regeringen har initierat. Detta i syfte att ha förståelse och kunna ta eget ansvar för att målen i regeringens satsning nås.

Den tredje delen i i Lantmäteriets utbildningsinsats är riktad mot tjänstemän och handläggare hos relevanta aktörer för att de ska lära sig utveckla sin förmåga i digitaliseringen av samhällsbyggnadsprocessen. Uppdraget ska redovisas till regeringskansliet senast den 1 december 2020.

Lantmäteriets uppdrag har kopplingar till Boverkets Uppdrag att genomföra kompetensinsatser kring plan- och bygglagen (2010:900), varför ett samarbete mellan uppdragen är av vikt.

¹ Uppdrag att verka för digitalt först - för en smartare samhällsbyggnadsprocess, N2016/01419/EF.

² Slutrapport avseende regeringsuppdraget Digitalt först, Dnr 101-2016/831.

Uppdrag att verka för en smartare samhällsbyggnadsprocess

Lantmäteriet tilldelades under våren 2018 att verka för en smartare samhällsbyggnadsprocess (Fi2018/00396/DF). I detta uppdrag ska Lantmäteriet redovisa juridiska, tekniska och organisatoriska lösningar och kostnader samt en genomförandeplan för hur infrastrukturen för geodata bör utvecklas. Syftet är att möjliggöra ett nationellt tillgängliggörande av all geodata inom samhällsbyggnadsprocessen. Utöver det ska Lantmäteriet utreda behov och möjlig lösning av en nationellt tillgängliggörande av detaljplaner och utföra ett "proof of concept" (PoC). Därutöver ska behovet av utökad byggnadsinformation i samhällsbyggnadsprocessen utredas. Uppdraget ska redovisas i sin helhet senast 26 april 2019.

Lantmäteriets uppdrag kopplar till Boverkets uppdrag för enhetlig digital tillämpning av Plan och Bygglagen, (N2017/07543/PBB), varför ett samarbete mellan uppdragen är en förutsättning för framgång.

Uppdrag att ta fram en tidplan för kompetenssatsning om digitaliseringens möjligheter i plan- och byggprocessen, samt påbörja arbetet med föreskrifter om standarder för utformning av grundkartor

Lantmäteriet har fått i uppdrag att påbörja arbetet med att ta fram föreskrifter för informationen i grundkartor (N2018/04057/SPN). Boverket har fått ett motsvarande uppdrag att ta fram föreskrifter för informationen i detaljplaner. Föreskriftsrätten är ett medel för att skynda på standardiseringen av grundläggande information i samhällsbyggnadsprocessen. Regeringens målsättning är att informationen och utformningen av grundkartan samt detaljplaner ska vara standardiserade enligt Lantmäteriets och Boverkets föreslagna och beslutade föreskrifter senast 1 januari 2021.

Uppdrag om ett säkert och effektivt elektroniskt informationsutbyte inom den offentliga sektorn

Lantmäteriet har tillsammans med Bolagsverket, Domstolsverket, E-hälsomyndigheten, Försäkringskassan och Skatteverket fått i uppdrag att lämna förslag som syftar till att skapa ökad säkerhet och effektivitet i samband med elektroniska informationsutbyten inom och med offentlig sektor.

Myndigheterna ska tillsammans genomföra en behovsanalys, med utgångspunkt i myndigheternas egna verksamheter, samt med aktörer med vilka de främst utbyter digital information.

Med grund i slutsatserna från behovsanalysen ska myndigheterna genomföra en omvärldsanalys av relevanta nationella och internationella lösningar för ett säkert elektroniskt informationsutbyte. Med utgångspunkt i ovanstående ska myndigheterna lämna förslag till tänkbara förvaltningsgemensamma lösningar. Lösningarna ska vara förenliga med gällande rätt.

För de lösningar som bedöms vara lämpliga, ska myndigheterna lämna förslag på åtgärder som möjliggör ett långsiktigt och utökat användande av dessa inom offentlig sektor.

Myndigheterna får även analysera och lämna förslag på ytterligare åtgärder för att möta prioriterade behov.

Uppdraget ska slutredovisas till regeringen (Finansdepartementet) senast den 15 augusti 2019.

Uppdrag om säker och effektiv tillgång till grunddata

Lantmäteriet har tillsammans med Bolagsverket och Skatteverket i uppdrag att lämna förslag som syftar till att skapa en säker och effektiv tillgång till grunddata, genom att bl.a. tydliggöra ansvaret för och öka standardiseringen av sådan data.

Myndigheterna ska med beaktande av sin egen grunddata, analysera och beskriva behoven och nyttan av grunddata. Utifrån de identifierade behoven och nyttan av grunddata ska myndigheterna identifiera vilka egenskaper som kännetecknar grunddata. Mot denna bakgrund ska myndigheterna även analysera och lämna förslag på eventuellt ytterligare information som bör definieras som grunddata.

Av analysen ska framgå om den föreslagna grunddatan kan tillgängliggöras som öppna data och vilka åtgärder som krävs för att realisera förslaget.

Myndigheterna ska vidare analysera och lämna förslag på gemensamma riktlinjer för grunddata och för ansvariga myndigheters hantering av sådan data.

De föreslagna riktlinjerna ska vara förenliga med gällande rätt.

Myndigheterna ska analysera konsekvenserna av eventuella förslag att definiera ytterligare information som grunddata och av att införa de föreslagna riktlinjerna samt föreslå nödvändiga åtgärder och beskriva eventuella hinder för en anpassning till de föreslagna riktlinjerna. Myndigheterna ska lämna förslag till åtgärder för att tydliggöra ansvaret för och öka standardiseringen av grunddata.

Uppdraget ska slutredovisas till regeringen (Finansdepartementet) senast den 30 april 2019.

2 Lantmäteriets prioriteringar och ställningstaganden för genomförande av uppdragen

Lantmäteriet fokuserar arbetet under 2018–2021 på information och process för att skapa de grundläggande förutsättningarna för en övergång till digital dialog och automation.

Lantmäteriet prioriterar informationsmängderna i grundkarta, detaljplan samt informationen i två undersökningsområden för detaljplaner, dvs geotekniska undersökningar och miljökonsekvensbeskrivningar.

Lantmäteriet arbetar med tester i liten skala och anammar ett agilt arbets-sätt för att uppnå ett fullgott resultat, vilket därefter kan skalas upp på nationell nivå i iterationer.

Lantmäteriet väljer, där möjlighet finns, att förhålla sig till generella informationsstandarder framför specifika geodatastandarder. Detta i syfte att underlätta gemensam hantering av information inom den nationella informationsinfrastrukturen.

Standarder för arbetssätt och information tas fram under arbetets gång och dokumenteras tills vidare som överenskommelser i avtalsform. Detta görs till dess att en stabil process och styrmedel finns på plats.

3 Tidplan för kompetenssatsningen om digitaliseringsens möjligheter i plan-och byggprocessen

3.1 Tidplan med utgångspunkt i del 1 i regeringens kompetenssatsning

Del ett i kompetenssatsningen inom digitaliseringens möjligheter i plan-och byggprocessen bildar tillsammans med övriga uppdrag en samlad möjlighet att testa det förslag till samlad tillgång för all geodata i samhällsbyggnadsprocessen, som är kompatibel med en nationell informationsinfrastruktur. Lantmäteriet kommer att genomföra dessa tester genom att implementera nationell tillgång till de prioriterade informationsmängderna genom plattformen. Med hjälp av plattformen ska det alltså vara möjligt att tillgängliggöra tjänster/tjänstegränssnitt och information i samhällsbyggnadsprocessen som ska kunna nyttjas/skalas till andra samhällsprocesser.

Nedan följer en tidplan avseende arbetet med att skapa en stadigvarande plattform för utbyte av erfarenheter, kunskap, och information kopplat till samhällsbyggnadsprocessens olika delmoment.

	2019	2020	2021	202x
Grundkarta	Grunddatauppdraget ger förutsättningar för informationsstandardiseringen	Förslag på föreskrifter	Beslut om föreskrifter	Nationell teknisk lösning tillgängliggörande implementerad
Detailplaner	PoC detailplaner redovisas, inom smartare samhällsbyggnadsprocess	Nationellt digitalt tillgängliggörande av detalplaner oavsett nuvarande format.	Plandatabas definierad och på plats.	Nationell teknisk lösning digitala detalplaner implementerad
Geotekniska undersökningar	Handbok till kommuner hur man upphandlar geotekniska utredningar (Kompetensuppdraget)	Nationell tjänst för tillgängliggörande av geotekniska undersökningar åtkomligt via plattformen, som ett led i kompetensuppdraget del 1		
Miljökonsekvensbeskrivningar	Handbok till kommuner hur och när man gör MKB (Kompetensuppdraget)	Handbok till kommuner hur man upphandlar MKB utredningar (Kompetensuppdraget)	Nationell tjänst för tillgängliggörande av MKB samt respektive informationsmängd åtkomligt via plattformen, som ett led i kompetensuppdraget del 1	
Plattform för tillgängliggörande	Informationsutbytesuppdraget ger riktlinjer för plattformens lösning. Juridiska tekniska organisatoriska förut-sättningar och roller för plattformen utreda i uppdraget att verka för en smartare samhällsbyggnadsprocess.	Nationell teknisk lösning implementerad	20 teman specifikationer klara för test	XX teman specifikationer klara för test

Behov av stöd till kommunernas implementering

3.2 Tidplan med utgångspunkt i del två och tre i regeringens kompetenssatsning

Tidplanen nedan visar pågående och planerade insatser. Tidplanen kommer att vara flexibel för ändringar och kommer att justeras och ändras allt eftersom behov uppstår. Lantmäteriet ser redan nu att det finns kopplingar även till Boverkets olika uppdrag samt till Naturvårdsverkets uppdrag att verka för smartare miljöinformation.

Utbildning/ handledning digitala detaljplaner		Handledning tas fram i samverkan med SBE		Planering av utbildning	Genomföra utbildning		
Utbildning/ handledning Grundkarta			Handledning tas fram	Planering av utbildning	Genomföra utbildning		
Ökad kunskap om vikten av god kvalitet	Produktion och distribution av en serie utbildningsmaterial/handböcker om hur du bör arbeta med informationskvalitet inför en detaljplan						
Utbildning chefer och ledare	Produktion och genomförande av utbildning/ar inom digitalisering generellt samt med fokus på samhällsbyggnadsprocessen, för chefer och ledare, i samverkan med Boverket, Länsstyrelsen (Länsråden), SKL och enskilda kommuner.						
10+10 ws med kommuner	WS med kommuners samhällsbyggnadsavdelningar för att sprida goda exempel, berätta om Lantmäteriets och Boverkets tidsplaner för en digital samhällsbyggnadsprocess, samt inspirera till att börja jobba digitalt.						
Juridiska vägledning	I samverkan med kommuner, SKL, Lst och Boverket översätta e-Sams juridiska vägledning till kommunal verksamhet.		Sprida/utbilda jurister i dessa vägledning				
	2019		2020			2021	202x

4 Genomförande av tidplanen

Lantmäteriet kommer att genomföra alla fem uppdrag i samverkan med Geodatarådet och dess medlemmar³, i en samlad handlingsplan som har sitt ursprung i Geodatastrategin. Ett 20-tal aktiviteter har identifierats för att stödja genomförandet av uppdragen. Arbetet kan följas på Lantmäteriets hemsida lantmateriet.se eller geodata.se. Lantmäteriet kommer också att fortsätta sin aktiva samverkan med de tre övriga Digitalt först-uppdragen, eSam, Smart built environment, enskilda kommuner samt andra intresseorganisationer. Samverkan och koordinering med Boverkets uppdrag kommer att vara en viktigt faktor för ett lyckat genomförande.

Arbetet med att få en fullt ut digitaliserad samhällsbyggnadsprocess är en lång resa. Lantmäteriet avser dock att under perioden fram till 2021, kunna skapa mycket goda förutsättningar för denna process i samband med att myndigheten skapar ramen för den nationella geodatainfrastrukturen samt standardiserar ett antal grundläggande informationsmängder.

³ Geodatarådet representeras av följande myndigheter och organisationer:

1. Boverket 2. Havs- och vattenmyndigheten 3. Lantmäteriet 4. Malmö stad 5. Länsstyrelsen Värmland, 6. Myndigheten för samhällsnytt och beredskap, MSB 7. Naturvårdsverket 8. Sjöfartsverket 9. Skogsstyrelsen 10. Statistiska centralbyrån, SCB 11. Sveriges geologiska undersökning, SGU 12. Sveriges Kommuner och Landsting, SKL 13. Sveriges lantbruksuniversitet 14. Sveriges Meteorologiska och Hydrologiska Institut, SMHI 15. Trafikverket